

Investor World

For Private Circulation Only

IEWA

Editorial Board -
President Emeritus:
Mr. N. L. Bhatia

President :
Mr. Bhavesh Vora

Treasurer :
Mr. Dharmen Shah

Vol: III /September 2021

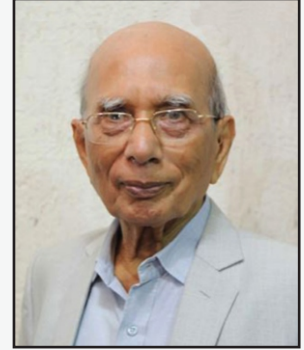
**Bulletin of
Investor Education &
Welfare Association**

(Regd. under Societies Acts
Regd. No. 656 Dt. 6-9-93)

Administrative Office :
Investor Education
& Welfare Association
407, Reena Complex,
Ramdev Nagar,
Vidyavihar (West),
Mumbai - 400 086.
Website : www.iewa.in
E-mail : info@iewa.in

Mr. Bhavesh Vora
President

Shri. N. L. Bhatia
President Emeritus

Editorial - September 2021

The economy is gradually recovering as Pandemic has considerably weakened. One of the major reasons for this is the massive vaccination drive happening in all parts of the country across all classes of people. For the world, India has set an example of how a country so densely populated and diverse can successfully carry out the vaccination program. More than a Billion doses already administered is no joke and required massive coordinated efforts from various agencies which include para medical staff, transport, storage, setting up vaccination centers and lastly encouraging people to get themselves vaccinated. Several western countries have to offer freebies to its citizens in the form of lottery ticket etc. No such demands from our citizens and government's machinery has moved smoothly after the initial hick ups.

The most important aspect of the economy viz. the Fiscal Deficit is very much in control for the year 2021-22. This impacts the resource allocation in a big way. Last year during the same period the fiscal deficit was 115% of the estimated deficit. This in the current year is now only 35%. This is very heartening and shows the buoyancy in revenue collection. The only area where the Government seems to have missed the target in a big way is in the area of privatization. Though Air-India divestment has happened, it does not add any significant amount to the Government's kitty. However, it does plug the leakage of 10 to 12 thousand crore every year. A big ticket divestment of LIC & BPCL should mitigate the deficit in divestment figures. However it seems that the economy might be able to close the financial year within the deficit target of 6.8% of GDP as compared to over 9.5% in the preceding year.

On this happy note, we will soon welcome the most awaited festival of Deepawali. This year will see the glow returning not only in the form of Diyas at home but also in the form of more cheerful faces of the countrymen.

IEWA has gone buoyant too. You will very soon see changes happening in IEWA and all for good for the investor community.

-CA. Dharmen B. Shah

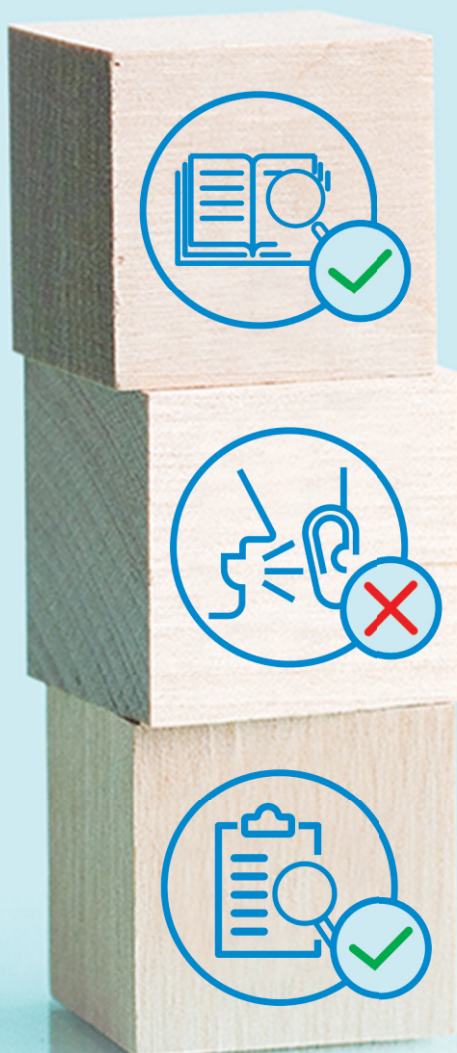
INSIDE

- 1) INVESTORS RELATED DEVELOPMENTS IN CAPITAL MARKET MONTH - SEPTEMBER 20213
- 2) આઈપીઓમાં પણ સિલેક્ટિવ બનો:5
- 3) म्यूचुअल फंड बंद होऊ शकतो का ?7

INVESTOR PROTECTION THROUGH EDUCATION

Views expressed by contributors are their own and the association does not accept any responsibility.

Healthy investment practices while applying for **IPOs**

ALWAYS STUDY THE COMPANY CREDENTIALS THOROUGHLY BEFORE INVESTING.

NEVER BELIEVE RUMOURS OR TIPS CIRCULATING IN THE GREY MARKET. DO YOUR OWN RESEARCH BEFORE INVESTING.

PLEASE READ THE RISK FACTORS THAT ARE MENTIONED IN THE DRHP.

INVEST RIGHT TOH FUTURE BRIGHT

Issued in public interest by BSE Investors Protection Fund.

INVESTORS RELATED DEVELOPMENTS IN CAPITAL MARKET

MONTH – SEPTEMBER 2021

(Courtesy: BSE IPF/SEBI)

➤ Review of Investor Grievance Redressal Mechanism.

Pursuant to representations received from the Stock Exchanges, SEBI has reviewed the existing Investor Grievance Redressal Mechanism. Following changes are being made in the present IGRC and Arbitration mechanism

1. **Place of arbitration / appellate arbitration** - In case award amount is more than Rs. 50 lakh (Rs. Fifty lakh), the next level of proceedings (arbitration or appellate arbitration) may take place at the nearest metro city, if desired by any of the party involved. The additional statutory cost for arbitration, if any, to be borne by party desirous of shifting the place of arbitration. Earlier no party was allowed to change the place of arbitration from the place where lower bench arbitration was conducted.

Impact for investors - Now, either client or member if wishes to shift the place of arbitration, to the place which is more convenient to them, they can do so by bearing the additional statutory cost, which was not possible earlier.

2. **Speeding up Grievance redressal mechanism** - In all cases except the additional fees charged from the trading members, if the claim is filed beyond six months from the date of dispute or after one month from the date of IGRP order, whichever is later (only for member), on issue of the arbitral award the stock exchange shall refund the deposit to the party in whose favour the award has been passed.

The additional fees charged from the trading members, if the claim is filed beyond the timeline prescribed above, to be deposited in the IPF of the respective Stock Exchange.

Impact for investors - Earlier, in case award was in favour of the member, he used to get refund of additional fees paid by him irrespective whether he had filed the claim within the time specified above. Now, the member will get the refund only if he has filed the claim within the specified time. This will discourage the trading members from filing the claims against the investors beyond specific time.

3. **Determination of legitimate claims for payment from IPF to the clients of Defaulter member** - The Stock Exchanges shall ensure that once a member has been declared defaulter, the claim(s) is placed before the Member Committee (the erstwhile Defaulters' Committee) for sanction and ratification. Member Committee's advice w.r.t. legitimate claims is to be sent to the IPF Trust for disbursement of the amount immediately. In case the claim amount is more than the coverage limit under IPF or the amount sanctioned and ratified by the Member Committee is less than the claim amount then the investor will be at liberty to prefer for arbitration outside the exchange mechanism/ any other legal forum outside the exchange mechanism for claim of the balance amount.

Impact for investors - The investors will have the liberty to avail all the legal remedies available outside the Exchange mechanism to recover their outstanding claim amount from the defaulter member.

4. **Threshold limit for interim relief paid out of IPF** - SEBI has now reviewed the threshold limits for interim relief paid out of IPF to clients when orders are in favour of client and member proceed to challenge the same at different level of redressal mechanisms. The amount of relief has been increased substantially. In case, IGRC order is in favour of client and the member opts for arbitration wherein the claim value admissible to the client is not more than Rs. 20 lakhs (Rs. Twenty lakhs), the following steps will be undertaken by the Stock Exchange:

- a) In case the IGRC order is in favour of the client then 50% of the admissible claim value or Rs. 2.00 lakhs (Rs. Two lakhs), whichever is less, will be released to the client from IPF of the Stock Exchange.
- b) In case the arbitration award is in favour of the client and the member opts for appellate arbitration **then a positive difference of**, 50% of the amount mentioned in the arbitration award or Rs. 3.00 lakhs (Rs. Three lakhs), whichever is less, and the amount already released to the client at clause (a) above, will be released to the client from IPF of the Stock Exchange.
- c) In case the appellate arbitration award is in favour of the client and the member opts for making an application under Section 34 of the Arbitration and Conciliation Act, 1996 to set aside the appellate arbitration award, **then a positive difference of**, 75% of the amount mentioned in the appellate arbitration award or Rs. 5.00 lakhs (Rs. Five Lakhs), whichever is less and the amount already released to the client at clause (a) and (b) above, will be released to the client from IPF of the Stock Exchanges.
- d) Total amount released to the client through the facility of interim relief from IPF as above, will not exceed Rs.10.00 lakhs (Ten lakhs) in a financial year.

Impact for investors - There is no material impact of the aforesaid amendment on the interim relief paid to Investors from IPF.

➤ **Introduction of T+1 Rolling settlement on an optional basis.**

SEBI had vide circular no.SMD/POLICY/Cir/03 dated February 6, 2003, shortened the settlement cycle from T+3 rolling settlement to T+2 w.e.f. April 01, 2003. SEBI has been receiving request from various stakeholders to further shorten the settlement cycle. Based on discussions with Stock Exchanges, Clearing Corporations and Depositories, SEBI has decided to provide flexibility to Stock Exchanges to offer either T+1 or T+2 settlement cycle as under.

1. A Stock Exchange may choose to offer T+1 settlement cycle on any of the scrips, after giving an advance notice of at least one month, regarding change in the settlement cycle, to all stakeholders, including the public at large, and disseminating the same on its website.
2. After opting for T+1 settlement cycle for a scrip, the Stock Exchange shall have to mandatorily continue with the same for a minimum period of 6 months. Thereafter, in case, the Stock Exchange intends to switch back to T+2 settlement cycle, it shall do so by giving 1 month advance notice to the market.
3. Any subsequent switch (from T+1 to T+2 or vice versa) shall be subject to minimum period and notice period as mentioned above.
4. There will not be netting between T+1 and T+2 settlements.
5. The settlement option for security shall be applicable to all types of transactions in the security on that Stock Exchange. For example, if a security is placed under T+1 settlement on a Stock Exchange, the regular market deals as well as block deals will follow the T+1 settlement cycle on that Stock Exchange.
6. These provisions will come into force with effect from **January 01, 2022.**

Impact for investors - Investors will now get the settlement (funds and securities) in the scrips which will be permitted by the Stock Exchanges for T+1 settlement cycle, at a shortened period i.e.T+1.

આઈપીઓમાં પણ સિલેક્ટિવ બનો: ઊંચા ભાવ કેટલાં વરસ ટકશે એ મુદ્દે સજાગ રહો !

ઈન્દ્રો-

આઈપીઓની મોસમ પુરબહારમાં છે ત્યારે આઈપીઓમાં રોકાણ કરનારા લિસ્ટિંગ સમયના ભાવોને જોઈ, ઊંચી કમાણીના ટ્રેન્ડને જોઈ આકર્ષાય એ સહજ છે, પરંતુ આની પાછળની રમત જાણવી જોઈએ. કોણ અને શા માટે આ રમત રમે છે ? કોણ તેનો મહત્તમ લાભ લઈ જાય છે ? એ સમજવું હોય તો ચાલો કરીએ ચર્ચા.....

જયેશ ચિતલિયા
પત્રકાર

શેરબજારમાંથી જ્યારે પણ આપણે શેર ખરીદીએ છીએ ત્યારે આપણે તેના ભાવ જોઈએ છીએ તેમ જ એ ભાવ આગળ જતા વધશે એવી આશા હોય તો જ ખરીદીએ છીએ. આ લિસ્ટેડ શેર ખરીદતી વખતે આપણને કંપની વિશેની માહિતી અને તેના ઇતિહાસ વિશેની જાણકારી હોય છે અથવા તે આપણને સહેલાઈથી શેરબજારની વેબસાઈટ સહિતના માર્ગે મળી શકે છે. તેના આગલા પરિણામ, ભાવની વધઘટ, મેનેજમેન્ટ ટ્રેક રેકૉર્ડ સહિત વિવિધ નાણાંકીય માહિતી ઉપલબ્ધ હોય છે. જ્યારે આ જ બાબત આઈપીઓ લાવતી કંપનીઓના વિષયમાં આપણને ખબર હોતી નથી, કંપની પહેલીવાર ઈસ્યૂ લાવતી હોવાથી તેના શેરના ભાવતાલ, ટ્રેકરેકૉર્ડ, પરિણામ, ભાવિ સંભાવના, વગેરે આપણને ઈસ્યૂઅર કંપનીના ઓફર દસ્તાવેજમાંથી જાણવા મળી શકે છે, કિંતુ ઢગલાબંધ પાનાથી ભરેલા આ દસ્તાવેજ વાંચે કોણ ? સમજે કોણ ? કેટલું સમજે ? અલબત્ત, તેમાં જોખમી પરિબલોની જાણકારી પણ આપી હોય છે, કિંતુ સિફતપૂર્વક. એને પણ કેટલાં લોકો સમજે ? હવે તો એવું થઈ ગયું છે કે આઈપીઓ આવે, તેનો ભરપુર પ્રચાર થાય, સાચા-ખોટા ભાવ બોલાવવામાં આવે, કથિત સારી વાતો ફેલાવવામાં આવે, કંપનીનું ગુલાબી ચિત્ર દોરવામાં આવે એટલે રોકાણકારો અરજી કરવા માટે રાજી-રાજી. અલબત્ત, આવું દરેક કંપનીમાં થાય છે એવું માની લેવાની જરૂર નથી. માત્ર એલર્ટ રહેવું જરૂરી છે.

પ્રાઈસ બેન્ડની કમાલ

આઈપીઓમાં અરજી કરવા માટે ધિરાણ સહેલાઈથી મળી જાય છે. લિસ્ટિંગ થાય અને તેમાં ભાવ ઊંચો ખુલે એટલે વેચીને તેમાં તરત નફો કરી શકાય છે. આઈપીઓની બસ આટલી વાર્તા હોય છે. સેબી તેને સંમતિ આપી દે એટલે વાત પુરી. તે આઈપીઓના ભાવ કોણ નક્કી કરે, કયા આધારે નક્કી કરે, એ રોકાણકારો કેટલું સમજે ? છેલ્લા કેટલાંક વરસથી પ્રાઈસ બેન્ડ જેવી સિસ્ટમ આવી છે, જેમાં કંપની આઈપીઓના બે ભાવ આપે છે, એક ફ્લોર પ્રાઈસ અને બીજો અપર પ્રાઈસ. મોટેભાગે ઉચ્ચત્તમ-અપર ભાવે બિડ ભરો તો જ શેર લાગવાની શક્યતા હોય, ફ્લોર પ્રાઈસ તો કોઈ ભરે જ નહીં, કારણ કે તેને શેર મળવાની શક્યતા રહે જ નહીં. એ પછી શેરની ફાળવણી થાય તો લિસ્ટિંગ વખતે ઊંચા ભાવ મળવાની શક્યતા ઊંચી હોય છે, ખાસ કરીને તેજના સમયમાં, આમ પણ તેજના સમયમાં જ આઈપીઓની લાઈન લાગે છે અને તેમને સફળતા પણ આડેઘડ મળે છે. તાજેતરમાં સંખ્યાબંધ આઈપીઓમાં આ દ્રશ્ય જોવામાં આવ્યું છે.

આવી કંપનીઓ કેટલાં વરસ રહેશે ?

દર પાંચ-દસ વરસે આઈપીઓના તેજના દિવસો આવે છે, ખાસ કરીને શેરબજારની તેજ સાથે જ યા તેના કારણે જ આવે છે. બાકીના સમયમાં આઈપીઓ તમે જોયા છે ક્યારેય ? કેટલાં ? ખાસ કરીને શેરબજારમાં મંદી હોય ત્યારે ? મજબુત અને સારી કંપનીઓ પણ આવા સમયમાં આઈપીઓ લાવવાની હિંમત કરે તો ય તેને સફળતા મળવાની શક્યતા ઓછી રહે છે. જ્યારે કે તેજના સમયમાં નબળી કંપનીઓ પણ ઊંચા ભાવ મેળવી જાય છે. આ સમયમાં ૨૦૨૦-૨૧માં આઈપીઓ લાવનાર કંપનીઓના ઈસ્યૂ તો બહુ છલકાયા, ભાવ પણ ઊંચા ખુલ્યા, પરંતુ આગામી પાંચ-દસ વરસ બાદ આમાંથી કેટલી કંપનીઓના ભાવ ઊંચા રહ્યા હશે, વધ્યા હશે, ભાવ બોલાતા હશે, નીચા બોલાતા હશે, કંપનીઓ પોતે અસ્તિત્વમાં હશે કેમ એવા ઘણાં સવાલ છે. અલબત્ત, આમાંથી બધી જ કંપનીઓ સાથે આવું બનશે એવું કહી શકાય નહીં, કિંતુ પચાસ ટકાથી વધુ કંપનીઓ માટે ચોક્કસ આવી શંકા કરી શકાય.

કોણ-કોણ લાવી રહ્યું છે આઈપીઓ

આ સમયમાં આઈપીઓની કતાર ફરી લાગી રહી છે ત્યારે રોકાણકારો આ સત્યને સમજી લે એ જરૂરી છે. લેટેસ્ટમાં ઝોમેટો, પારસ ડિકેન્સ, વગેરે જેવી કંપનીઓના આઈપીઓની ભવ્ય સફળતા જોયા બાદ પેટીએમ, સ્વિગી, પોલીસી બાઝાર, આધાર હાઉસિંગ, સ્ટાર હેલ્થ, એમકયોર ફાર્મા, નાયકા, પેરાદીપ ફોસ્ફેટ, વેદાંત ફેશન, સીએમએસ ઈન્ફોસિસ્ટમ્સ, મોબિકવિક, નોર્થન આર્ક, મેડપ્લસ, અદાણી વિભર, વગેરે જેવી કંપનીઓ આ વરસના અંતસુધીમાં બજારમાં આવવાની કતારમાં ઊભી રહી ગઈ છે. અત્યારસુધીમાં ૪૨ કંપનીઓ આઈપીઓ મારફત રૂ. ૬૯ હજાર કરોડ ઊભા કરી ચુકી છે, જ્યારે કે આનાથી અનેકગણી મોટી રકમ આઈપીઓના છલકાવામાં જમા થઈ હતી. હવેના ત્રણથી ચાર મહિનામાં આશરે ૮૦ હજાર કરોડ ઊભા કરવાનું લક્ષ્ય છે. આમાંથી સૌથી મોટો ઈસ્યૂ પેટીએમનો છે. આ ઉપરાંત નેશનલ સ્ટોક એક્સચેન્જ અને લાઈફ ઈન્સ્યુરન્સ કોર્પોરેશન (એલઆઈસી)ના મેગા ઈસ્યૂ સાથે આવવાના એ વધારામાં.

સેબી કેવા ફેરફાર વિચારે છે ?

આ સમયમાં નિયમન તંત્ર સેબી પ્રાઇસ બેન્ડ અને એલોટમેન્ટની બાબતે ફેરફાર કરવાનું વિચારે છે. સેબીએ આ સંબંધમાં કન્સલ્ટેશન પેપર્સ બહાર પાડી સુચનો મંગાવ્યા છે. સેબી ઈચ્છે છે કે નાના રોકાણકારોને વધુ તક અને ફાળવણી મળે. સેબીના નિરીક્ષણ મુજબ આઈપીઓમાં કંપનીઓ અપર અને ફ્લોર પ્રાઇસ વચ્ચે ખાસ ફરક રાખતી નથી, માંડ બે-ત્રણ રૂપિયાનો ફરક રહે છે, જ્યારે કે સેબી માને છે કે આ બે પ્રાઇસ વચ્ચે પાંચ ટકાનો ફરક હોવો જોઈએ. સેબીના મતે ઈસ્યૂ પ્રાઇસ વાજબી અને પારદર્શક રહેવી જોઈએ, જેને કારણે જે સેબીએ બુક બિલ્ડિંગ પ્રથા દાખલ કરી હતી, જેનો હેતુ હાલ સરતો હોય એવું જણાતું નથી. કંપનીઓ નેરો (નાનો ગેપ) પ્રાઇસ ફરક રાખતી હોવાથી લોકોને અપર પ્રાઇસ ભરવાની ફરજ પડે એવું બને છે. નિષણ્ઠાંતો કહે છે, પ્રાઇસ બાબતે ફ્લેક્સિબિલીટી આપવી જોઈએ, કંપની ઈસ્યૂના સમય દરમિયાન સંજોગો ધ્યાનમાં રાખી ભાવ ઘટાડવા હોય ઘટાડી શકે એવી સુવિધા હોવી જોઈએ. આ ઉપરાંત ફિક્સ પ્રાઇસ ઓફર કરવાનો વિકલ્પ પણ હોવો જોઈએ.

સેબી એચએનઆઈ (હાઈ નેટવર્થ ઈન્વેસ્ટર) કેટેગરી પણ બે માં વિભાજિત કરવા માગે છે. નોન-ઈન્સ્ટીટ્યુશનલ ઈન્વેસ્ટર કેટેગરી હેઠળ એચએનઆઈ પણ અરજી કરી શકતા હોવાથી તેમને સ્કોપ વધી જાય છે. જેથી સેબી તેને અલગ કરવા ચાહે છે. રિટેલ ઈન્વેસ્ટરો એ ગણાય છે, જેમની અરજી બે લાખ રૂપિયાની અંદર હોય, આ કેટેગરી માટે ૩૫ ટકા શેર હોય છે. રિટેલ ઈન્વેસ્ટરોને ફાળવણીની શક્યતા વધે એ હેતુ સાથે સેબી કેટલાંક મુદ્દે સંબંધિત વર્ગો તરફથી સુચનો-પ્રતિભાવ આવી ગયા બાદ ફાઈનલ કરાશે.

આઈપીઓ ફાઈનાન્સ જ બંધ કરી દેવાય તો ?

આઈપીઓની સફળતામાં હાલ સૌથી મોટો હાથ કોનો છે ? બજારની તેજીનો તો ખરો, પરંતુ એથી પણ મજબૂત હાથ આઈપીઓ ફાઈનાન્સનો છે. આઈપીઓ માટે ભરપૂર ફાઈનાન્સ થાય છે, જેના આધારે લોકો અરજીઓ કરતા રહી ઈસ્યૂ છલકાવતા રહે છે. છલકાતા ઈસ્યૂ ઊંચા ભાવ બોલાવવામાં સહાયરૂપ બને છે. ગ્રે માર્કેટના ઓપરેટરો તેમની બાજી રમે છે, જેમાં પ્રમોટર્સ પણ ઘણીવાર સામેલ હોય છે. અહીં પ્રાઇસ મેનિપ્યુલેશનની ઊંચી શક્યતા રહે છે, ઓપરેટરો, પંટરો, સટોડિયાઓ, આ આખી રમત સરસ રીતે ચલાવે છે. ઈસ્યૂના મેનેજરો આમાં આધુનિકતા સાથે સહયોગ આપે છે. જેની તેમને તગડી ફી મળે છે. જેથી એક વર્ગ એવું દબતાપૂર્વક માને છે કે આઈપીઓ ફાઈનાન્સનું કડક નિયમન કરવું જોઈએ અથવા તેને બંધ કરાવવું જોઈએ. કારણ કે ફાઈનાન્સની સુવિધાને લીધે ઈસ્યૂની કે તેના ભાવની ખરી પાત્રતા પારખવી મુશ્કેલ બનતી હોય છે. આમ ફાઈનાન્સની સુવિધા જ આઈપીઓના ફુગ્ગાને ભરપૂર ફુલાવે છે, જે અમુક વરસ બાદ ફુટવાની શક્યતા કોઈ કળી શકતું નથી. તેથી જ આઈપીઓ પણ હવે ઝટપટ મની બનાવવાનો માર્ગ બનતો જાય છે, તેમાં લોંગ ટર્મ રોકાણનો અભિગમ ઘટતો જાય છે. સેબીએ આ વિષયમાં વિશ્વસનીયતા અને પારદર્શકતા વધારવા વાજબી, વ્યવહારું અને ન્યાયી પગલાં ભરવાનો સમય છે.

म्युच्युअल फंड बंद होऊ शकतो का ?

ह्या प्रश्नाचे एका शब्दात उत्तर म्हणजे 'नाही'. मात्र तरीही गुंतवणूकदारांच्या मनात बऱ्याच शंका उपस्थित राहत असतात. आज आपण ह्या विषयावर अधिक माहिती मिळवू. सेबी ने भारतातील म्युच्युअल फंड क्षेत्रातील कंपन्यांची संरचना अतिशय सुंदर बनविली आहे. भारतात सध्या एकंदर ४४ म्युच्युअल फंड आहेत. प्रत्येक म्युच्युअल फंडाचा एक प्रायोजक असतो. मांडणी मध्ये दोन भाग असतात. १) "म्युच्युअल फंड" हि एक विश्वस्त संस्था (PUBLIC TRUST) आहे आणि ह्या विश्वस्त संस्थेमध्ये जमा झालेल्या फंडाचे योग्य नियोजन करण्याकरिता, २) "निधी व्यवस्थापन कंपनी" (ASSET MANAGEMENT COMPANY) असते. विश्वस्थ संस्था हि पब्लिक ट्रस्ट एक्ट खाली नोंदणी झालेली असते व निधी व्यवस्थापन कंपनी हि कंपनी एक्ट खाली नोंदणी झालेली असते. विश्वस्थ संस्थेचे संचालक मंडळ आणि निधी व्यवस्थापन कंपनीचे संचालक मंडळ हे निरनिराळे असतात. म्युच्युअल फंडाचे कामकाज सदैव गुंतवणूकदारांचे हीत जपणारे असावे, त्या करिता सेबी ने दोनही संचालक मंडळांना मार्गदर्शक नियमावली बनवलेली आहे. म्युच्युअल फंडाचे कामकाज ह्या नियमावली प्रमाणे व्हावे ह्या करिता सेबी ने त्यांना जबाबदार धरलेले आहे. विश्वस्थ संस्थेचे संचालक मंडळ हे दर दोन महिन्यांनी म्युच्युअल फंड कामकाजाचा आढावा घेत असतात. त्याच प्रमाणे निधी व्यवस्थापक कंपनीचे संचालक मंडळ हे किमान दर तीन महिन्यांनी कंपनी कामकाजाचा आढावा घेत असतात. गुंतवणूकदारांचे हीत जपण्याकरिता सेबी ने अतिशय कडक नियमावली बनवली आहे. ह्यात गुंतवणूकदाराला कोणतेही चुकीचे आमिष दाखवले जाऊ नये, तसेच निधी व्यवस्थापकाकडून कोणत्याही प्रकारचा हलगर्जीपणा होऊ नये, याला नियमावली मध्ये जास्त प्राधान्य दिलेले असते. गुंतवणूकदारांनी जर म्युच्युअल फंडाची हि संरचना नीट जाणून घेतली तर म्युच्युअल फंड वरील त्यांचा विश्वास नक्कीच द्विगुणित होईल.

श्री निलेश तावडे
(आर्थिक सल्लागार)

काही वेळा आपण असे ऐकतो कि अमुक म्युच्युअल फंड बंद होणार आहे. मग अशावेळी त्या म्युच्युअल फंडाचे गुंतवणूकदार घाबरून जातात. आपण इथे एक लक्षात घेतले पाहिजे कि वर माहिती दिल्या प्रमाणे, म्युच्युअल फंड हि एक विश्वस्थ संस्था आहे व त्याचे कामकाज हे निधी व्यवस्थापक कंपनी पाहत असते. काही कारणास्तव ह्या कंपनीला जर त्याचे कामकाज पाहणे शक्य होत नसेल तर ते आपला म्युच्युअल फंड बाजारातील दुसऱ्या सक्षम निधी व्यवस्थापक कंपनीला हस्तांतरित करू शकतात. हस्तांतरण प्रक्रियेमध्ये दोन शक्यता असू शकतात.

१) बाजारातील एखादी अस्तित्वात असलेली निधी व्यवस्थापक कंपनी, ह्या म्युच्युअल फंडाला आपल्या म्युच्युअल फंडामध्ये समाविष्ट करू शकते. म्हणजेच समान उद्दिष्ट असलेल्या योजना विलीन करू शकतात. गुंतवणूकदारांना आपल्या गुंतवणुकीच्या निव्वळ मालमतेवर, विलीन झालेल्या म्युच्युअल फंड योजनेच्या निव्वळ मालमत्ता मूल्यावर आधारित नवीन योजनेचे युनिट्स मिळतात. त्यांची गुंतवणूक नवीन योजनेमध्ये तशीच पुढे चालू राहते. म्हणजेच गुंतवणूकदारांचे कोणतेही नुकसान होत नाही. २) बाजारामध्ये एखादा नवीन प्रायोजक, म्युच्युअल फंड चालू करण्याच्या प्रयत्नात असेल तर तो ह्या म्युच्युअल फंडाचे कामकाज आपल्या निधी व्यवस्थापक कंपनीकडे घेऊ शकतो. ह्या प्रक्रियेमध्ये गुंतवणूकदारांच्या योजनेचे युनिट्स कायम राहतात मात्र योजनेच्या नावात फक्त बदल होतो.

वर उल्लेखिलेल्या तांत्रिक प्रक्रियेमध्ये गुंतवणूकदारांचे हीत काळजीपूर्वक जपले जाते. सेबीने आखून दिलेली नियमावली नक्कीच वाखाणण्याजोगी आहे. गुंतवणूकदारांनी आपण गुंतवणूक केलेल्या म्युच्युअल फंड बाबत जर बंद होण्याची बातमी आली तर गोंधळून न जाता, सेबीच्या नियमावली प्रमाणे आपले मालमत्ता नुकसान होणार नाही याची खात्री बाळगावी.

प्रत्येक म्युच्युअल फंड घराण्याची निधी व्यवस्थापन पद्धती निरनिराळी असते. सरकारी म्युच्युअल फंडाची कामकाज पद्धत हि खाजगी किंवा विदेशी म्युच्युअल फंड घराण्याचा कामकाजापेक्षा वेगळी असते. जेव्हा आपण गुंतवणूक केलेला म्युच्युअल फंड दुसऱ्या म्युच्युअल फंडामध्ये विलीन होणार असेल तर आपण आपल्या आर्थिक सल्लागाराकडे नवीन म्युच्युअल फंडाच्या कामकाज पद्धतीविषयी चौकशी करावी. आपले आर्थिक सल्लागार हे नेहमी सर्व म्युच्युअल फंड व्यवस्थापकांशी संपर्कात असल्याने, नवीन म्युच्युअल फंड घराणे आपल्या गुंतवणूक तत्वांना पोषक आहे किंवा नाही ह्याचे खात्रीने मार्गदर्शन करू शकतात.

काहीवेळा आपण असेही ऐकतो कि एखाद्या म्युच्युअल फंडाचा मुख्य निधी व्यवस्थापक (चीफ इन्व्हेस्टमेंट ऑफिसर) सोडून गेला, अशावेळी हि गुंतवणूकदारांना ताबडतोब गोंधळून / घाबरून जाण्याची आवश्यकता नाही. प्रत्येक म्युच्युअल फंडाची निधी व्यवस्थापनाची विशिष्ट मार्गदर्शक तत्वे आखलेली असतात. नवीन येणाऱ्या निधी व्यवस्थापकाला त्या विशिष्ट मार्गदर्शक तत्वांच्या चौकटीतच काम करावे लागते, त्यामुळे एखादा नावाजलेला तारांकित निधी व्यवस्थापक म्युच्युअल फंड सोडून जरी गेला तरी गुंतवणूकदारांनी गोंधळून न जाता आपल्या आर्थिक सल्लागाराच्या संपर्कात राहावे. साधारण एक किंवा दोन तिमाही कामगिरीवरून आपण आपली गुंतवणूक पुढे त्याच फंडात चालू ठेवावी कि दुसऱ्या फंडात वळती करावी याबद्दल आपले आर्थिक सल्लागार आपल्याला मार्गदर्शन करू शकतात.

भारतातील सेबी द्वारे अतिशय चांगले नियमन केलेल्या म्युच्युअल फंड क्षेत्र ज्यात इतर कोणत्याही गुंतवणूक पर्यायांपेक्षा सर्वात जास्त पारदर्शिता आहे, त्यावर विश्वास ठेवून, डेट / इक्विटी / हायब्रीड ह्या सर्व कॅटेगरी मध्ये गुंतवणुकीचे योग्य संयोजन करून आपली आर्थिक उन्नती करा.

Rights and Obligations of Investors

(Annexure - 2 by SEBI)

(Courtesy- Security and Exchange Board of India)

Rights of Investors

- Get Unique Client Code (UCC) allotted from broker.
- Get a copy of KYC and other documents executed from intermediary.
- Get trades executed in only your UCC.
- Place order on meeting the norms agreed to with the Member.
- Get best price.
- Get the contract note for trades executed.
- Ask the details of charges levied.
- Receive funds and securities on time.
- Receive statement of accounts from trading member.
- Ask for settlement of accounts.
- Get statements as per agreed schedule.

Obligations of Investors

- Execute Know Your Client (KYC) documents and provide supporting documents.
- Understand the voluntary conditions being agreed with the trading member.
- Understand the rights given to the Trading Members.
- Read Risk Disclosure Document.
- Understand the product and operational framework and deadlines. Pay margins in time.
- Pay funds and securities for settlement in time.
- Verify details of trades, Verify bank account and DP account for funds and securities movement.
- Review contract notes and statement of account.

Disclaimer : - The illustration are merely indicative in nature which should not be construed as investment advice and neither ensure you profits nor protect you from making a loss in declining market.

INVESTOR PROTECTION THROUGH EDUCATION

Published by Mr. Prakash Shah on behalf of Investor Education & Welfare Association. Printed at Gurudeo Printers, Mumbai.